

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 2025

Vapaa-ajankalastuksen aluetaloudelliset vaikutukset Keski-Pohjanmaalla ja kasvupotentiaali

Heidi Pokki, Marja Knuuttila ja Jani Pellikka

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Aineisto ja menetelmät	4
2.1 Panos-tuotos menetelmä	4
3. Tulokset.....	7
3.1. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö ja matkojen määrä.....	7
3.2. Metsästäjien rahankäyttö ja matkojen määrä	8
3.3. Vapaa-ajankalastuksen aluetaloudelliset vaikutukset	10
3.4. Kasvupotentiaali.....	11
4. Johtopäätökset.....	14
Viitteet.....	15

Euroopan unionin
rahoittama

1. Johdanto

Tämä tutkimus on tehty Kaustisen seutukunnan toteuttaman Kalastus- ja erämatkailun kehittäminen Keski-Pohjanmaalla hankkeen toimeksiannosta. Luonnonvarakeskus on aiemmin tutkinut vapaa-ajankalastajien rahankäyttöä ja vapaa-ajankalastuksen aluetaloudellisia vaikutuksia maakuntatasolla rahankäytöltään suurimpien 5 viiden maakunnan osalta (Pokki ym. 2024). Lisäksi vapaa-ajankalastajien maakuntakohtaista rahankäyttöä ja matkustuskohhteita on tutkittu useammassa tutkimuksessa (esim. Pellikka ym. 2021).

Tässä selvityksessä hahmotellaan erämatkailun (ts. vapaa-ajankalastuksen ja metsästyksen) nykytilaa taloudellisesta näkökulmasta ja alueellisiin kävijämääriin perustuen. Raportoimme, kuinka suurta vapaa-ajankalastajien rahankäyttö oli vuonna 2022, ja millaisia olivat vapaa-ajankalastuksen aluetalousvaikutukset (tuotos, arvonlisäys, työlliset) Keski-Pohjanmaalla vuonna 2022. Lisäksi hahmottelemme myös kasvupotentiaalia vapaa-ajankalastajamäärien avulla ja vertaamalla Keski-Pohjanmaan tuloksia rahankäytön kannalta merkittävimpien maakuntien tuloksiin, jotka on julkaistu Luken 'Vapaa-ajankalastuksen aluetalousvaikutukset'-raportissa (Pokki ym. 2024).

Luken vapaa-ajankalastustilaston mukaan noin kolmannes suomalaisista kalasti vuonna 2022 (Luonnonvarakeskus 2024a) ja kustannuksia kertyi 440 000 asuntokunnalle yhteensä 210 miljoonaa euroa. Se tarkoittaa keskimäärin 205 euroa per kalastanut henkilö. Metsästäjien rahankäytöstä Lukella ei ole valmiiksi kerättyä yhtä tuoretta aineistoa, joten rahankäyttöä arvioitiin vanhemmilla muissa tutkimuksissa lasketuilla rahankäyttötiedoilla.

2. Aineisto ja menetelmät

Aineistoina käytämme Luken vapaa-ajankalastajilta keräämiä maakuntakohtaisia rahankäyttötietoja koskien v. 2022 kalastusta, metsästäjiltä kerättyjä rahankäyttötietoja vuosia 2016 ja 2008 koskien, sekä Tilastokeskuksen panos-tuotos taulukoita v. 2021, jotka on tuotu maakuntatasolle. Tarkemmat kuvaukset metsästäjien v. 2016 rahankäyttöaineistoa koskien löytyvät raporteista Pellikka ym. (2016) ja Pellikka ym. (2017).

Luke toteuttaa joka toinen vuosi vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyn, jonka kohdejoukkona on suomalaiset asuntokunnat. Kyselyn otos (11 000 asuntokuntaa) poimittiin Digi- ja väestötietoviraston (DVV) väestötietojärjestelmästä. Lisäksi kalastonhoitomaksun lunastaneille asuntokunnille muodostettiin oma osite. Vuotta 2022 koskeva tiedonkeruu toteutettiin alkuvuodesta 2023 postikyselynä, ja vastaaminen oli mahdollista myös sähköisesti.

Vapaa-ajankalastuksen tilastokyselyyn vastasi 2 785 vastaajaa, joten vastausaste oli 25 %. Lisäksi katohaastattelut saatiin 630 vastaamattomalta. 2785 vastanneesta asuntokunnasta 1625 ilmoitti kalastaneensa. Kalastusmatkoja ja rahankäyttöä koskeviin kysymyksiin oli ilmoittanut joko päiväkäyntejä, kalastusmatkoja tai kustannuksia 1 003 vastaajaa.

Kalastusmatkojen ja kulutetun rahamäärän estimointi tehtiin vapaa-ajankalastuksen tilastoinnissa käytössä olevalla menetelmällä (Luonnonvarakeskus 2024b), joka on raportoitu tarkemmin Luken 'Vapaa-ajankalastuksen aluetalousvaikutukset'-raportissa (Pokki ym. 2024).

2.1 Panos-tuotos menetelmä

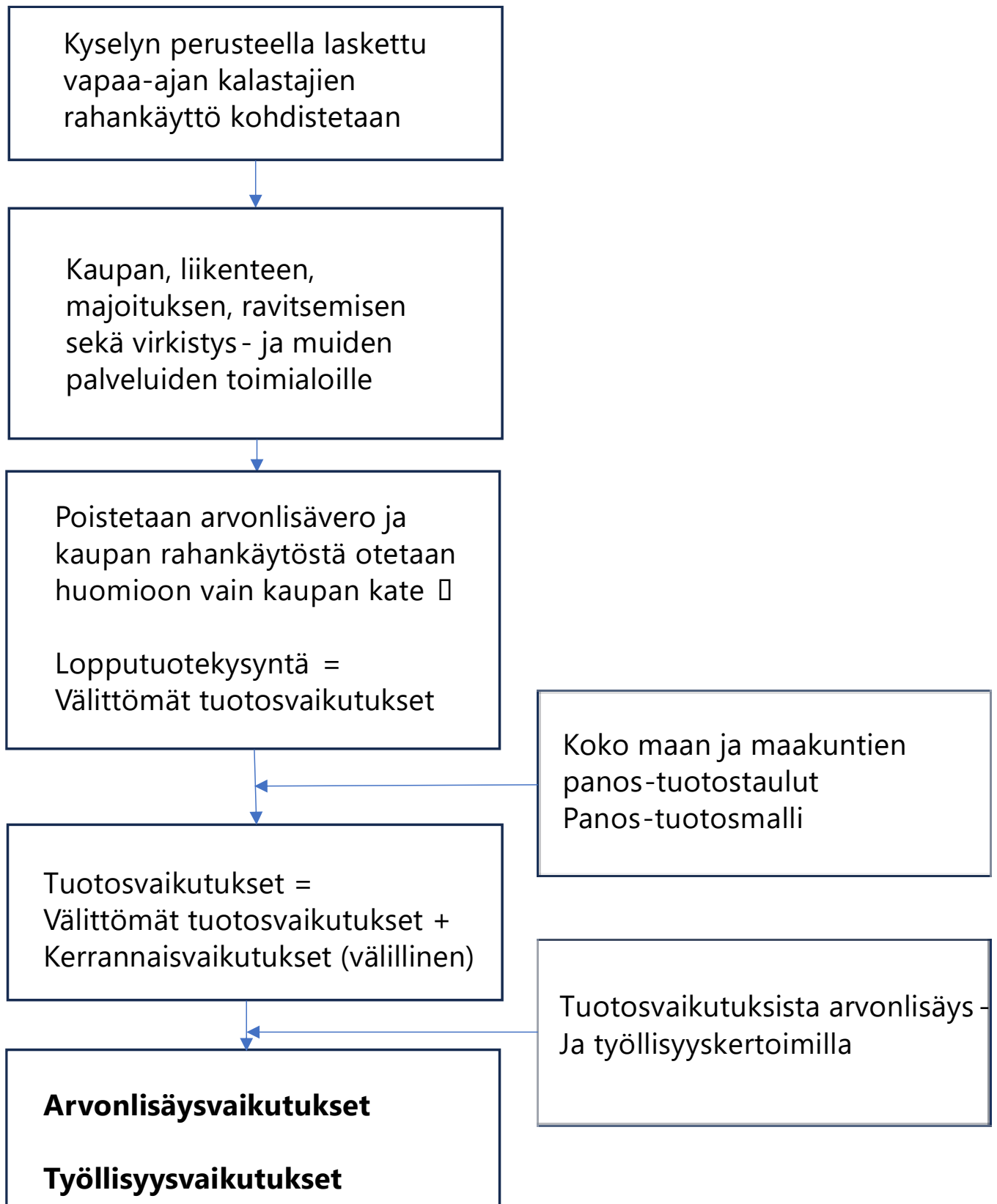
Keski-Pohjanmaalla kalastaneiden vapaa-ajankalastajien rahankäytön tulo- ja työllisyysvaikutukset arvioitiin panos-tuotosmenetelmän avulla koskien v. 2022. Selvityksessä käytettiin Metsähallituksen ja Metsäntutkimuslaitoksen vuonna 2009 kehittämää menetelmää, jolla arvioidaan kansallispuistojen, retkeilyalueiden sekä metsästys- ja kalastuslupa-asiakkaiden rahankäytön paikallis- ja aluetaloudellisia vaikutuksia. Menetelmä perustuu kävijäkyselyihin, joiden avulla selvitetään rahankäyttö ja lasketaan sen talousvaikutukset panos-tuototmallin ja alueellisten panos-tuotostaulukoiden avulla (ks. Vatanen ja Kajala 2020; Vatanen 2015; Huhtala ym. 2009).

Maakuntakohtaiset panos-tuotostaulukoiden laadinnan lähtökohtana oli Tilastokeskuksen julkaisema koko maan panos-tuotostaulukko vuodelta 2021. Vuoden 2022 rahankäyttötiedot ja maakuntien talouden kuvat eivät ole siis samalta vuodelta, joten lasketut kerrannaisvaikutukset ovat vuoden 2021 tasoa. Panos-tuotostaulukot laadittiin samalla periaatteella kuin edellä mainituksessa Metsähallituksen laskentamenetelmässä, jossa kerrannaisvaikutusten laskennan kertoimet päivitetään noin viiden vuoden välein (Vatanen ja Kajala 2020).

Aluetaloudellisten vaikutusten laskennan eteneminen vaiheittain on esitelty Kuvassa 1. Kyselyn avulla saadut vapaa-ajankalastajien rahankäyttötiedot kohdistettiin niille ominaisten panos-tuotostaulukon toimialojen lopputuotekysynnäksi. Lopputuotekysyntämallin avulla laskettujen ns. Leontiefin kertoimilla voitiin määrittää vapaa-ajan kalastajien toiminnasta aiheutuvat tuotos-, arvonlisäys- ja työllisyysvaikutukset tarkasteltavien maakuntien talouksissa.

Rahankäyttötiedot muutettiin ensin yhteensopiviksi kansantalouden tilinpidon tuotoksen, lopputuotekysynnän ja arvonlisäyksen määritelmien kanssa. Sitten rahankäyttö kohdistettiin

vähittäiskaupan, liikenteen, majoituksen, ravitsemistoiminnan sekä virkistys ja muun palvelu-
toiminnan sisältävien toimialojen lopputuotekysynnäksi eli niiden välittömäksi tuloksi.

Kuva 1. Vapaa-ajankalastajien rahankäytön taloudellisten vaikutusten laskennan vaiheet.

Kansantalouden tilinpidon euromääräisiin käsitteisiin ei sisälly arvonlisävero, joka on vähennettävä vapaa-ajan kalastajien kustannuksista (rahankäytöstä alueella), joka kohdistuu alueen toimialojen tuloksi. Lisäksi vähittäiskaupan tuotos määritetään kansantalouden tilinpidossa kaupan toiminnan katteena eli se on kaupan myyntitulot miinus kaupan ostomenot (ilman arvonlisäveroa). Vähittäiskaupan alueellinen kate (tuotos) määritetään aluetilinpidon vähittäiskaupan tuotoksen ja alueellisen yritystoiminnan tilaston kuvaaman vähittäiskaupan liikevaihdon osamäärän avulla. Vapaa-ajankalastajien ostot vähittäiskaupoista muutettiin kansantalouden tilinpidon käsitteiden mukaiseksi kertomalla ne tällä osamäärällä. Poikkeuksena olivat polttoaineostokset, joiden paikallinen kate on huomattavasti pienempi. Tässä selvityksessä käytettiin polttoaineen paikallisen katteen määrittämiseen samaa osuutta (3,6 %) kuin viimeisimmässä Metsähallituksen kansallispuistokävijöiden laskennassa (Vatanen ja Kajala 2020, Vatanen 2015).

3. Tulokset

3.1. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö ja matkojen määrä

Vapaa-ajankalastajien rahankäytöstä 3,3 miljoonaa euroa kohdentui Keski-Pohjanmaalle. Kalastajat käyttivät eniten rahaa polttoaineisiin, 1 milj. euroa, muihin menoihin 0,9 milj. euroa ja kalastuslupiin 0,7 milj. euroa. Ruoka- ja päivittäistavaroihin käytettiin rahaa 0,6 milj. euroa, kahvila- ja ravintolapalveluihin 40 000 euroa, majoitukseen 34 000 e ja matkalippuihin 19 000 euroa.

Taulukko 1. Vapaa-ajankalastajien rahankäyttö kuluerittäin Keski-Pohjanmaalla v. 2022.

	Keski-Pohjanmaa
Polttoainekulut (€)	1 064 537
Matkalippukulut (€)	18 533
Majoituskulut (€)	34 084
Kahvila-/ravintolakulut (€)	39 817
Ruoka-/päivittäistavarat (€)	564 576
Kalastusluvat (€)	669 570
Kalastuspalvelut (opas, ym) (€)	0
Muut ostot ja menot (€)	946 874
Yhteensä	3 337 991

Noin 17 000 asutokuntaa kalasti Keski-Pohjanmaalla v. 2022. Kalastuspäivämatkoja suuntautui Keski-Pohjanmaalle 129 000 kpl ja yön yli matkoja 36 000 kpl. Yön yli kalastusmatkoilla vietettiin yhteensä 37 000 päivää.

Taulukko 2. Kalastusmatkoja tehneiden asutokuntien, päivämatkojen, yön yli kestävien matkojen määrä sekä kalastusmatkan kesto Keski-Pohjanmaalla ja muualla Suomessa v. 2022.

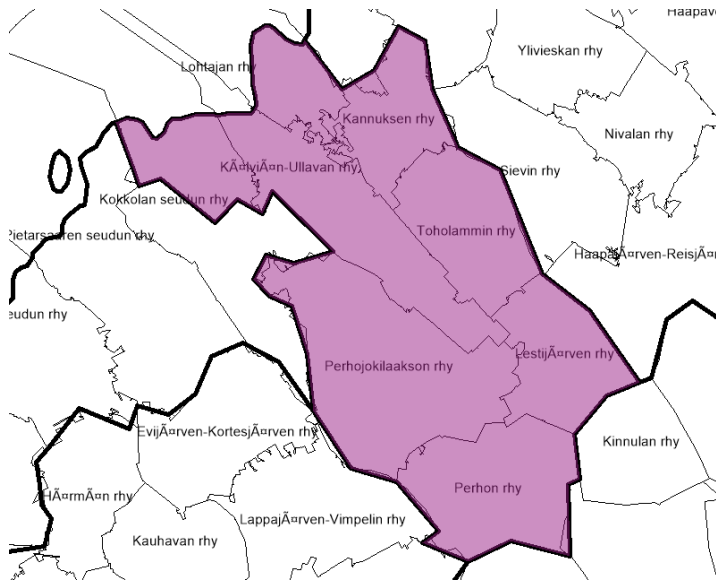
Alue	Matkoja tehneitä asutokuntia (kohdealue)	Päivämatkojen määrä	Yön yli matkojen määrä	Kalastuspäivien määrä yön yli matkoilla
KOKO MAA	594 000	9 052 000	3 820 000	5 222 000
Sisävedet		7 691 000	3 169 000	4 432 000
Uusimaa	43 000	350 000	97 000	103 000
Varsinais-Suomi	26 000	397 000	34 000	104 000
Satakunta	10 000	101 000	43 000	61 000
Kanta-Häme	21 000	155 000	77 000	82 000
Pirkanmaa	63 000	1 115 000	653 000	799 000
Päijät-Häme	23 000	332 000	137 000	142 000
Kymenlaakso	16 000	163 000	50 000	67 000
Etelä-Karjala	30 000	481 000	98 000	252 000
Etelä-Savo	66 000	683 000	154 000	307 000
Pohjois-Savo	52 000	690 000	257 000	317 000
Pohjois-Karjala	42 000	492 000	90 000	130 000

Keski-Suomi	71 000	630 000	421 000	480 000
Etelä-Pohjanmaa	28 000	416 000	287 000	351 000
Pohjanmaa	11 000	40 000	5 000	5 000
Keski-Pohjanmaa	10 000	70 000	34 000	35 000
Pohjois-pohjanmaa	54 000	648 000	349 000	469 000
Kainuu	29 000	349 000	113 000	159 000
Lappi	75 000	565 000	265 000	558 000
Ahvenanmaa	2 000	13 000	5 000	9 000
Merialue		1 361 000	651 000	790 000
Kymenlaakso	7 000	80 000	34 000	40 000
Uusimaa	26 000	284 000	361 000	375 000
Varsinais-Suomi	51 000	586 000	140 000	216 000
Ahvenanmaa	5 000	32 000	2 000	12 000
Satakunta	14 000	86 000	55 000	71 000
Pohjanmaa	12 000	98 000	29 000	42 000
Keski-Pohjanmaa	7 000	59 000	2 000	2 000
Pohjois-Pohjanmaa	7 000	97 000	28 000	32 000
Lappi	3 000	38 000	-	-

3.2. Metsästäjien rahankäyttö ja matkojen määrä

Metsästäjien rahankäyttöä Keski-Pohjanmaalla arvioitiin viitteellisesti aikaisemmissa projekteissa kerätyillä tutkimusaineistoilla. Käytettävissä oli kaksi maakunnan osalta pientä aineistoa, joista ensisijainen koski metsästäjien vuoden 2016 rahankäyttöä, ja toissijainen metsästäjien vuoden 2008 rahankäyttöä.

Keski-Pohjanmaan kuntajako ei täysin vastannut metsästäjämäärien tilastoinnissa käytettävää riistanhoitoyhdistysjakoa – Kokkolan riistanhoitoyhdistys sijaitsee vain osin Keski-Pohjanmaan alueella. Vuonna 2016 maakunnan alueen riistanhoitoyhdistyksissä (Kokkolan rhy siihen puoleksi jäsenmäärältään sijoittaen) oli riistanhoitomaksun suorittaneita n. 5300 henkilöä. Kuva 2 esittää riistanhoitoyhdistysjaon yhteneväisyyden maakuntajakoon.

Kuva 2. Metsästäjien rahankäyttötarkasteluun rajattu kohdealue.

Olemassa oleva aineisto ei mahdollista luotettavaa laskelmaa siitä, miten juuri tällä alueella metsästäjät käyttävät vuositasolla rahaa. Kuitenkin voidaan arvioida hieman laajemman tason (Pohjanmaan riistakeskusalueen) aineistolla alueella käyneiden rahankäyttöä ja kustannuksia ja kohdentaa se Keski-Pohjanmaan maakunnan riistanhoitoyhdistysten jäseniin.

Pohjanmaan riistakeskusalueen riistanhoitomaksun suorittaneista riistanhoitoyhdistysten jäsenistä 82 % kävi metsästävässä kalenterivuonna 2016. Perusjoukkoa eli kaikkia riistanhoitomaksun suorittaneita koskien (eli sis. myös kaikki ei-metsästäneet ja ilman kuluja metsästäneet) voidaan laskea keskiarvot (mutta hyvä huomioida, että aineiston otoskoko oli pieni, $n = 49$). Pohjanmaalle saadaan arvioitua sen pohjalta seuraavat keskimääräiset metsästävässä käyntien ja matkojen vuotuiset määrät sekä niiden yksikkökustannukset:

- päiväkäyntejä keskim. 13,04 kpl, kokonaiskustannuksiltaan keskim. 5,04 eur/käynti
- yön-yli matkoja 1,71 kpl, kokonaiskustannuksiltaan keskim. 26,98 eur/matka
- riistanhoitokäyntejä 4,47 kpl, kokonaiskustannuksiltaan 15,39 eur/käynti

Jos siis näiden Keski-Pohjanmaan maakunnan alueen RHY:iden jäsenillä ($n. 5300$ henkilöä, pääosin alueilla asuvia, osin muualla) on samanlainen metsästyspäivää kohti laskettu rahankäyttö mitä Pohjanmaan riistakeskusalueella yleisemmin, voidaan arvioida, että rahaa käytettiin vuonna 2016 Keski-Pohjanmaalla yhteensä $n. 593\,000$ euroa päiväkäynteihin ja yön yli matkoilla. Tämän lisäksi rahaa käytettiin riistanhoitoon $n. 365\,000$ euroa. Jotta tulosta voitaisiin verrata vapaa-ajankalastuksen rahankäyttötietoihin, nämä rahankäyttötulokset on muunnettu kuluttajahintaindeksillä (KHI 2015=100) v. 2022 hintoihin, jolloin metsästyskäynteihin kulutettiin $n. 670\,000$ euroa ja riistanhoitokäynteihin $n. 412\,000$ euroa.

Edellä mainitussa laskelmassa on huomioitava pienen aineiston lisäksi se, että euromääräiset arvot koostuvat vain ns. 'juoksevista' metsästys- tai riistanhoitopäivän kuluista, ja että kaikkien metsästäjien kaikki metsästykseen liittyvä rahankäyttö ei kohdistu oman maakunnan alueeseen. Kansalliset rahankäyttötiedot osoittavat, että metsästyspäivän kuluissa edelleen merkittävin kuluerä metsästäneillä liittyy matkustamiseen.

Kaikkinaisten kalenterivuoden metsästyskustannusten osalta aineisto on nyt jo selvästi vanhentunut (vuodelta 2008), ja Keski-Pohjanmaan alueen kunnissa asuvilla metsästäjillä otoksessa tuolloin keskimääräinen rahankäyttö oli 540 euroa vuodessa (675 euroa muunnettuna vuoden 2022 hintoihin, 5300 henkilön perusjoukossa siis 3,578 miljoonaa euroa). Kulutus painottui matkustamiseen kohdistuvaan rahankäyttöön (32 % kaikista kuluista) ja vaatetukseen/kenkiin (22 %).

Rahankäytön alueellisesta jakautumisesta (2008) ei ole edellä mainittujen maakunnassa asuvien metsästäjien osalta tietoa – tiedetään vain että, Pohjanmaalla asuvista hirvenmetsästäjistä 86 %, metsäkanalinnustajista 92 %, ja vesilinnustajista 94 % myös metsästi Pohjanmaan alueella, ja loput muualla Suomessa (maansisäisestä matkustamisesta, ks. Pellikka ym. 2012). Ylipäätään Pohjanmaan silloisen riistanhoitopiirin alueen hirvenmetsästäneistä tuolloin n. 14 % asui muualla, 15 % alueella vesilinnustaneista asui muualla, ja 13 % metsäkanalinnustaneista asui muualla.

3.3. Vapaa-ajankalastuksen aluetaloudelliset vaikutukset

Keski-Pohjanmaan maakunnassa vapaa-ajankalastuksella on suhteellisesti lähes samansuuruinen merkitys kuin koko maassa keskimäärin (Taulukot 3 ja 4), ovathan sen arvonlisäys- ja työllisyysosuudet maakunnan taloudessa samansuuruiset kuin koko maan tasolla (0,02 ja 0,04 prosenttia), vaikka tuotososuus jääkin koko maan 0,03 prosentin keskimääräistä osuutta pienemmäksi 0,02 prosentin osuudellaan. Arvonlisäystä vapaa-ajankalastus luo Keski-Pohjanmaalle 0,482 milj. euroa ja työllistää 11 henkeä.

Kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn yhteinen merkitys maakunnan taloudessa 0,03 prosentin tuotososuudellaan, 0,04 prosentin arvonlisäysosuudellaan sekä 0,03 prosentin työllisten osuudellaan puolestaan on suhteellisesti pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Arvonlisäystä kaupallinen kalastus ja vesiviljely luovat 0,834 milj. euroa ja työllistävät 9 henkilöä.

Keskinäisessä vertailussa kaupallinen kalastus ja vesiviljely luo maakunnan talouteen enemmän tuotosta ja arvonlisäystä kuin vapaa-ajankalastus mutta työllistää hieman vähemmän kuin vapaa-ajankalastus.

Taulukko 3. Vapaa-ajankalastuksen sekä kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn vaikutukset Keski-Pohjanmaan maakunnassa (1 000 euroa, työllisiä).

	Kauppa	Liikenne	Majoitus	Ravintolat	Muut palvelut	Yhteensä	% maakunta	Kalastus ja vesiviljely¹	% maakunta
Ostot	1 710	19	34	40	476	2 278			
Lopputuoteky-syntä	289	6	31	34	384	744			
Tuotos	334	8	47	50	498	937	0,02 (0,03)	1 760	0,03 (0,05)
Arvonlisäys	182	3	22	22	282	510	0,02	834	0,04

							(0,02)		(0,06)
Työlliset	3	0,04	1	1	7	11	0,04 (0,04)	9	0,03 (0,06)

¹ Koko maan tiedoista johdettu arvio Luonnonvarakeskuksen Kalatalouden kannattavuustilaston (Luke 2024) tietoja apuna käyttäen.

Taulukko 4. Vapaa-ajankalastuksen sekä kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn vaikutukset koko maassa (1 000 euroa, työllisiä).

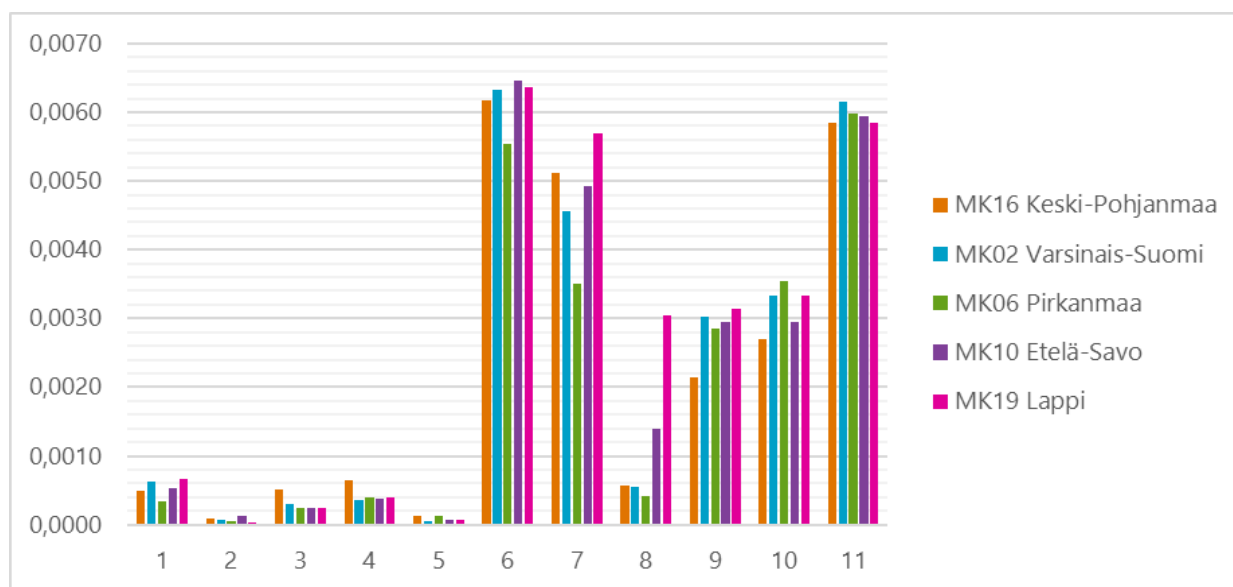
	Kaup- pa	Li- kenne	Majoi- tus	Ravin- tolat	Muut palvelut	Vapaa- ajanka- lastus yht.	Osuus kansan- talou- desta (%)	Kalas- tus- ja vesi- viljely¹	Osuus kansan- talou- desta (%)
Ostot	152,5	3,3	17,9	17,1	19,3	210	-	-	-
Loppu- tuote- kysyntä	19,9	3,0	16,3	14,6	15,7	69,5	-	-	-
Tuotos	31,5	5,4	31,7	26,3	24,4	119,3	0,03	251	0,05
Arvonli- säys	16,3	2,1	12,4	10,9	12,1	53,7	0,02	135	0,06
Työlliset	285	32	251	236	217	1 021	0,04	1 700	0,06
¹ Tilastokeskus, kansantalouden vuositilinpito (SVT 2024b)									

3.4. Kasvupotentiaali

Vapaa-ajankalastuksen paikallistaloudellisen vaikutuksen lisääminen vuoden 2022 tasoisella rahankäytöllä edellyttäisi matkailijoiden tekemien ostosten uudelleen kohdentumista. Kalastusmatkan aikaisia maakunnan ulkopuolella tehtäviä tavara- ja palveluhankintoja tulisi yrittää kohdistaa enemmän maakuntaan (esim. yöpymiset, polttoaineostot). Kalastusmatkailun kehittämisen kannalta on oleellista, että paikallisesti voidaan tarjota riittävästi ja kysyntää vastaavia majoituspalveluja, kalastuspalveluja ja muita oheispalveluja, kuten ravitsemuspalvelut. Vähittäiskauppaostoissa maakunnassa kysynnän tulisi kohdistua kaupan sijaan paikallisiin ravintola- ja kahvilapalveluihin. Kalastusmatkailun kehittämisen näkökulmasta voi olla tarpeen pohtia, voivatko kalastuspalvelua tarjoavat yritykset tehdä enemmän yhteistyötä paikallisten ravintola- ja kahvilapalveluja tarjoavien yritysten kanssa. Vähittäiskauppaostoissa puolestaan kysynnän tulisi kohdistua mahdollisuuksien mukaan paikallisesti valmistettuihin tuotteisiin (esimerkiksi leipä- ja konditoriatuotteet, juomat).

Rahankäytön kohdistuminen enenevästi maakuntaan edellyttää kalastajien alueelle kohdistuvan kysynnän ja mahdollisesti yritysten tuottaman tarjonnankin lisäämistä. Kysynnän lisäämisessä yhtenä keinona on mainonnan nykyistä tarkempi kohdistaminen potentiaaliseen

kävijäsegmenttiin. Tämän segmentin tunnistaminen edellyttäisi kohdennetun markkinatutkimuksen toteuttamista. Suhteutettaessa maakunnan yritysten toimipaikkojen määrä (vuoden 2023 tiedot) maakunnan väkilukuun (9/2025) huomataan, että tekstiilien ja vaatteiden valmistuksessa Keski-Pohjanmaa menestyy hyvin VALUE-hankkeessa (Pokki ym. 2024) tarkasteltuihin maakuntiin verrattuna. Sen sijaan matkailun näkökulmasta keskeisissä majoitus- ja ravitsemistoiminnan palveluissa Keski-Pohjanmaa menestyy muita VALUE-maakuntia selvästi heikommin. Myös taiteen, viihteen ja virkistysalan toimialan yritysten, joihin virkistyskalastuspalvelujakin tarjoavat yritykset luetaan, suhdeluku on muita VALUE-maakuntia huonompi.

1	10 Elintarvikkeiden valmistus	7	H Kuljetus ja varastointi (49-53)
2	11 Juomien valmistus	8	55 Majoitus
3	13 Tekstiilien valmistus	9	56 Ravitsemistoiminta
4	14 Vaatteiden valmistus	10	R Taiteet, viihde ja virkistys (90-93)
5	15 Nahan ja nahkatuotteiden valmistus	11	S Muu palvelutoiminta (94-96)
6	47 Vähittäiskauppa		

Kuva 2. Eräiden toimialojen yritysten toimipaikkojen lukumäärä suhteutettuna maakunnan väestölukuun Keski-Pohjanmaalla ja VALUE-hankkeen maakunnissa. (Lähdetiedot, Tilastokeskus Alueellinen yritystoimintatilasto, Väestön ennakkotilasto)

Aluetalousvaikutusten vertaaminen muiden rahankäytön kannalta merkittävimpien maakuntien vaikutuksiin osoittaa, että Keski-Pohjanmaan tuotos, arvonlisäys ja työllisyysvaikutus jää selvästi viiden merkittävimmän maakunnan tasoa (Lappi, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa ja Etelä-Savo) alhaisemmaksi. Esim. Vapaa-ajankalastuksen aikaansaama arvonlisäys paikallistalouteen Keski-Pohjanmaalla on 5 % Lapin vastaavasta, 12% Pirkanmaan ja 17 % Pohjois-Pohjanmaan arvonlisäyksestä (Pokki ym. 2024). Kun tuotos ja arvonlisäys suhteutetaan maakunnan asukaslukuun, on vapaa-ajankalastuksen aikaansaama tuotos Keski-Pohjanmaalla v. 2022 aineistoilla n. 13,80 €/asukas ja arvonlisäys 7,50 €/asukas kun vastaavat luvut Pohjois-Pohjanmaalla ovat 15,40 €/asukas (tuotos) ja 7,20 €/asukas (arvonlisäys).

Lapissa tuotos on jopa 121,90 €/asukas ja arvonlisäys 53,10 €/asukas. Toki tulokset eivät yllätä, sillä esimerkiksi majoituspalvelujen käyttö on suurempaa niissä maakunnissa, joihin matkustetaan kalastamaan pidemmältä, eli kalastajan kotipaikkakunta (kuinka kaukaa kalaan tullaan) myös vaikuttaa kalastuspalvelujen kysyntään ja kalastusmatkan kestoon.

Kalastaneiden asuntokuntien määrä Keski-Pohjanmaalla oli asukaslukuun suhteutettuna 0,25 asuntokuntaa/asukas, kun Pohjois-Pohjanmaalla kalastusmatkoja teki 0,15 asuntokuntaa asukasta kohden v. 2022. Kävijämäärä maakunnan asukaslukuun suhteutettuna oli suurin Etelä-Savossa (0,51 asuntokuntaa/asukas).

4. Johtopäätökset

Raportti on tehty Kaustisen seutukunnan toteuttaman Kalastus- ja erämatkailun kehittäminen Keski-Pohjanmaalla hankkeen toimeksiannosta. Kalastus- ja erämatkailun kehittäminen Keski-Pohjanmaalla on ryhmähanke, jossa Kaustisen seutukunta on päähanketoteuttaja ja Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä KPEDU on osahanketoteuttaja. Hanke on saanut 80% rahoituksen Keski-pohjanmaan liiton JTF 2023 hausta. Hankkeen omarahoitusosuudesta (20%) vastaavat Kaustisen seutukunta, Kannuksen kaupunki, Kokkolan kaupunki sekä Perhon kunta.

Tässä selvityksessä on kuvattu kalastus- ja erämatkailun nykytilannetta Keski-Pohjanmaalla vapaa-ajankalastajien ja metsästäjien kävijämäärien ja rahankäyttötietojen avulla. Siinä on myös arvioitu vapaa-ajankalastuksen aikaansaamia aluetalous- ja työllisyysvaikutuksia Luonnonvarakeskuksen käytettävissä olevilla aineistoilla. Keski-Pohjanmaa on selvästi monia muita maakuntia pienempi maakunta, ja siten kalastus- ja erämatkailun tarjonta on luonnostaan kalastuspaikkojen ja metsästysmahdollisuuksien lähtökohtien osalta suppeampaa kuin monessa muussa suuremmassa Suomen maakunnassa. Keski-Pohjanmaa voi silti nousta kokoaan merkittävämmäksi erämatkailukohteeksi oikein kohdennetuilla kehittämistoimenpiteillä, kun taloudellista vaikuttavuutta mitataan asukaslukuun suhteutettuna.

Aluetalousvaikutustarkastelumme osoitti, että vapaa-ajankalastuksen merkitys suhteellisesti laskettuna aluetaloudelle on samaa luokkaa kuin koko maassa keskimäärin. Toisin sanoen vapaa-ajankalastuksen aikaansaamat arvonlisäys- ja työllisyysosuudet maakunnan taloudessa ovat samansuuruiset kuin koko maan tasolla. Lisäksi vapaa-ajankalastuksen aluetaloudellinen merkitys suhteessa kaupalliseen kalastukseen ja vesiviljelyn toimialoihin yhteensä on suurempaa kuin koko maassa keskimäärin. Vapaa-ajankalastus (sisältäen kalastusmatkailun) on myös edellä mainittuja alkutuotannon aloja suurempi työllistäjä Keski-Pohjanmaalla.

Kasvupotentiaalia voidaan hahmotella muun muassa tarkastelemalla sitä, mihin vapaa-ajankalastajien rahankäyttö tällä hetkellä kohdentuu, ja kuinka sen painotusta tulisi muuttaa, jotta taloudellista merkittävyyttä voitaisiin lisätä. Esimerkiksi, kalastusmatkan aikaisia maakunnan ulkopuolella tehtäviä tavara- ja palveluhankintoja tulisi yrittää kohdistaa enemmän maakuntaan. Tämä voisi olla mahdollista panostamalla majoitus-, ravitsemus- ja kahvilapalvelujen paikalliseen kehittämiseen ja uusien asiakkaiden houkuttelemiseen mm. markkinointitoimenpitein. Jos vähittäiskauppaostoissa kysyntää saataisiin kohdennettua lisääntyvästi paikallisesti valmistettuihin tuotteisiin (esimerkiksi leipä- ja konditoriatuotteet, juomat), olisivat aluetaloudelliset vaikutukset positiivisia maakunnalle jo nykyisillä matkailijamäärillä.

Aluetalousvaikutusten vertaaminen muiden rahankäytön kannalta merkittävimpien maakuntien vaikutuksiin, osoittaa että Keski-Pohjanmaan tuotos, arvonlisäys ja työllisyysvaikutus jää selvästi viiden merkittävimmän maakunnan tasoa (Lappi, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Pohjois-Pohjanmaa ja Etelä-Savo) alhaisemmaksi. Vaikka tuloksia katsottaisiin suhteutettuna maakuntien asukaslukuun, jää Keski-Pohjanmaan tuotos vertailumaakuntia alhaisemmaksi ja arvonlisäys Pohjois-Pohjanmaata lukuun ottamatta muita maakuntia alhaisemmaksi. Kohdentamalla kalastusmatkailupalvelujen kysyntää paremmin ja houkuttelemalla suurempi määrä erämatkailijoita Keski-Pohjanmaalle saadaan lisättyä myös erämatkailun paikallisia talous- ja työllisyysvaikutuksia.

Viitteet

- Huhtala, M. Ovaskainen, V., Sievänen, T. ja Vatanen, E. 2009. Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden käytön paikallistaloudelliset vaikutukset. Metsähallitus, luontopalvelut ja Metsän-tutkimuslaitos. 18 s.
- Luonnonvarakeskus, Luke 2024b: Vapaa-ajankalastus –tilaston dokumentaatio [verkkojul-kaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus. Viitattu: 6.5.2024. <https://www.luke.fi/fi/tilas-tot/vapaaajankalastus/vapaaajankalastus-tilaston-dokumentaatio>
- Pellikka, J., Hiedanpää, J. & Rannikko, P. 2012. Minne mennä metsälle? Metsästäjien liikkumi-nen riistanhoitopiirien välillä. Suomen Riista 58: 30–41.
- Pellikka, J., Juutinen, A. ja Eskelinen, P. 2016. Riistatalouden hyvinvointivaikutukset, esiselvitys. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 22/2016. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 27 s.
- Pellikka, J., Juutinen, A. ja Eskelinen, P. 2017. Metsästyksen ja riistanhoidon arvo: Tutkimus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 67/2017. Luonnonvarakeskus, Helsinki. 32 s.
- Pellikka, J., Pokki, H. & Moilanen, P. 2021. Vapaa-ajankalastuksen virkistysarvo ja vetovoima-tekijät. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 60/2021. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 40 s.
- Pokki, H., Pellikka, J., Husa, M., Vatanen, E. & Knuuttila, M. 2024. Vapaa-ajankalastuksen ra-hankäyttö ja aluetalousvaikutukset: Tutkimus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2024. Luonnonvarakeskus. Helsinki. 35 s.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Alueellinen yritystoimintatilasto [verkkojulkaisu]. ISSN=2342-6241. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 18.11.2025]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/alyr>
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön ennakkotilasto [verkkojulkaisu]. ISSN= 1798-8381. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 18.11.2025]. Saantitapa: <https://stat.fi/tilasto/vamuu>
- Vatanen, E. 2015. Metsähallituksen metsästys- ja kalastuslupa-asiakkaiden rahankäytön alue-taloudelliset vaikutukset: menetelmien vertailu. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkai-suja. Sarja A 219
- Vatanen, E. ja Kajala, L. 2020. Kansallispuistojen, retkeilyalueiden ja muiden luontomatkakoh-teiden paikallistaloudellisten vaikutusten arviointisovelluksen kertoimien päivitys 2019. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A 232. Metsähallitus. 31 s.